

տայ, և որոյ վրայ պնդելու իրաւունք ունի :

Աւերի ծանուցողքի (հօշ Գրգու) մը մէջ ալ Սըր Հ. Լէյքըրտ կը պնդէ որ Կորնոյ հասանդին նոր ոտտիկա նախնային մէջ Եւրոպայի սպայք ալ գործածուին : Արդէն յիշեալ հասանդը զրկուած կայսերական յանձնախումբին այս անօրէնութեան կառնորութիւնը Բ. Գրան յայտնած էր : Սըր Հ. Լէյքըրտ կրէ թէ. — «Կորնոյ վիճակներն համար ազդու ոտտիկանութեան մը կարգին թիւնն յատկապէս փափաքելի է այդ հասանդին գէշ վիճակին և տեղական իսլամ գլուխներէ քրիստոնէայ ժողովրդեան կրած հարստահարութեանց և կեղեքմանց պատճառաւ : Հետեւեալը, վեհ. Թագուհւոյն գետնաւոր կը յայտնայ թէ Բ. Գրանն Անգղիական կառավարութեան առջև յանձն առած պարտականութեան համարումը այդ հասանդին ոտտիկանութեան մէջ Եւրոպայի սպայներ պիտի գործածէ : »

Յուլիս 17ին Թրոյթթը հաղարապետը Քոմիտէներուն գործող ներկայումս կարինէն Լորտ Սոլիսպըրի գրած մէկ նամակին մէջ կրէ. — «Արդի շարժում մէջ քաղաքը նամակներ առն Տիարայէրի բնակիչ և գործող վիճակին լաւ տեղեկութիւն ունեցող իմ քանի մը բարեկամներէ, որք տեղւոյն բարեկարգման կայսերական յանձնախումբին վրայ ուշադրութեան արժանի տեղեկութիւններ կուտան : Կերեւի թէ այս Բոմիսէրը սղոյւ և կարող մարդիկ են, բայց գէշ խորհրդականաց ձեռք ընկած լինելով, դատական բարձր պաշտօններու համար այնպիսի անձինք անուանած են, որոց ինչ տասնիմասն աւարկելի հանգամանք մը ունենային եւ անձամբ գետնէն իսկ այս համարումը եւ թէ այս երկրին թշուառութիւններն ամենէն տալ կառավարական պաշտօնատարաց դռնաբացութեան ու յաւի ընթացիկ արգելքն են և եւ համարիտ եւ իմ իմ թղթակցին թէ բարեկարգութեան անհնար է այնպիսի անձանց հետ, որոց բարձր պաշտօններու կոչուիլը կը ծանուցանէ : »

Կայսրոյ տեսրակին պարունակած վերջին դրութիւնն Անգղիական ընդհանուր հիւպատոս Ռեյլընդի գնդապետին կողմանէ Սերաստիայէն օգոստ 6 թուով գրկուած է Սըր Հենրի Լէյքըրտի, և Անատոլի մէջ գործող վիճակին վրայ ընդհանուր նկարագիր մը կրնէ : Պ. Ռեյլընդ յատկապէս կը յանձնարարէ որ ոտտիկանութեան կրթեալ մարմին մը կազմուի Գատա հան առեկից վիճակը խիստ գէշ է, և տեղական խորհուրդները թէեւ տեսականապէս ժողովրդէն ընտրեալ իրաւապէս տեղական կառավարութեան կողմանէ անուանեալ են, և կամ այդ խորհուրդը ամբողջութեամբ վաճառուած և ծախու տնտեսած են : Զօշաքաղութիւն և յոռութիւն ամեն կողմ կը տիրեն, և բանտարկութիւնը, կամ բանտարկութեան ազատութիւնը կաշառի գործեր են : Սա կայն, կրնէ Պ. Ռեյլընդ, ժողովրդեան ամենէն աւելի պէտք ունեցած բարենորոգումն է տուրք հաւաքողներուն անգութ կեղեքումներէն ինչպէս նաեւ վաշխառուաց սարսափելի աղահուծութենէն ազատիլ :

Ահաւասիկ Մոնթթէր տիւ Բոմէրս լրագրին «Քաղաքական տագնապը վերնագրով հրատարակած կարեւոր յօդուածին թարգմանութիւնը : «Վերջին օրերս պաշտօնական ջրջանակաց մէջ մտահոգութեան պատ-

ճառ եղած քաղաքական տագնապն ասիկց առաջ անցի ունեցածներուն անխուսելի արգելքն եղաւ : Անգղիական գլխաւորութեան ձայնն այնպիսի կողմէ և յատակ լեզուով մը լսելի բոլոր վերջ, որուն իմաստը չկրնար հասկցուած չլինիլ, ինչպէս նաեւ անոր նպատակին արդեւ չկրնար հասնիլ հակառակ որ և է գլխաւորութեան հակադէմ մեքենայ յոռութեանց : Ասով չեմք ուղեր ըստ թէ Անգղիական գլխաւորութեան առջև արդեւ հանկու ժողովք մը կեցած լինիլ, բայց այնպիսի պարագայներ տեսնուեցան, յոր նախարարութիւնը տագնապի ժամաւ մը մէջ, և վայրկեանին չլսելութեան ազդեցութեամբ ստիպուեցան որ և է նաեւ հանգստի մը մէջ ազատան վնասը ունէր ալեկոծութիւն կողմ նախաձեռնի պէս : Բայց ընդունելով հանգրձն թէ ներկայ պարագայից մէջ տագնապին առաջը չէ կրցած առնուիլ, կողմը արդեւ այս տագնապն, որովհետեւ պետութեանց մէջ տալ նապը մարդկային մարմնային մէջ տեղեկութեան պէս են և միասակար հիւթերն արտաքսու համար եղած ջանքերը միշտ մարմնը կ'ապաւեն և ամեն անգամ չեն յաջողիր : Գտնու չեմք որ Բոմէրսը զանուէն հան ուր կը կենան, և երբէք հան չ'ընտրէ գետնէն եթէ Անգղիայ տեսութիւնը նաեւ կարճատեւ լինէին : Տարակոյս չկայ թէ Անգղիական աշխարհագրութեան նպատակն ամեն բանէ աւելի Բ. Գրան համար բարեկամական լինիլ էր, և այսօր ալ իւր գլխաւորութիւնն այնպէս է :

«Բայց այս բարեկամութիւնն այնպիսի եղանակաւ մը յայտնուեցաւ, որ Գրան համար որ և է օգնութիւն մը չունեցաւ : Մինչև անգամ այն եղանակն որով այս բարեկամութիւնն յայտնուեցաւ, իրական միշտ մը պատճառեց Գրան, ինչպէս որ չափազանց ներդրամութեամբ երես ելած աղու մը միտս կը տրուի Անգղիական գլխաւորութեան պնդելը, ոչ միայն իրաւունքն, այլ և պարտքն եղած բաներէն և ոչ միայն վրայ պնդուեցաւ, Պէրլինի գաղտնիքը չգործողութեամբ, անգղիական պաշտօնականց և ոչ միայն գոհացում չտրուեցաւ, անգղիական գաղտնիկանութեան մը (Գատը գլուղ նոտող անգղիացւոյ) անարդարեւ եղաւ նախարարի մը (Հաֆըզ փաշայի) կողմանէ և ամեն հատուցում մերժուեցաւ : միով բանիւ թող տրուեցաւ որ Թուրքիոյ մէջ անգղիական շահերը գրեթէ յոռահատական վիճակի մը մէջ լինան : Հաւաքը մը վրայ եկաւ, և ի հարկէ Թուրքիոյ համար բաղում անհանգիստ և մեր (Անգղիացւոյ) ներկայացուցչին համար գլխաւոր բաներ պիտի բերէ իւր հետ : Սակայն Սըր Հենրի Լէյքըրտ պիտի գլխաւոր այս վիճակին պաշտօնաւոր կերպիւ վարուիլ և առաւելոյ չկայ թէ Բ. Գրան հետ Անգղիոյ յարաբերութեանց մէջ արդար հաւատարմութեան մը վերահաստատուիլը պիտի տեսնուի : այս հաւատարմութեան շիտիլին էր որ անպետք շարժումն անցքերուն պատճառ տուաւ : »

ՀՆՈՒԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Լոնդոն, 4 նոյ. Այս առաւօտեան Անգղիական լրագրաց մեծ մասը վերջ Արիւ մէջ անմիջապէս բարենորոգումներ գործադրելու բացարձակ հարկը Գրան յայտնուեցաւ : Անգղիոյ կառավարութեան առաջնորդման վրայ խորհրդական յօդուածներ կը հրատարակեն : Լրագրի մանր սա կարծիքը կը յայտ-

նեն թէ այս նկատմամբ ճշգրտման գործը ինչ իսկ Թուրքիոյ շահուն համաձայն կը լինի :

Թայմզ կրէ թէ Անգղիոյ բռնած ընթացքը Կ Պօլսոյ մէջ նախարարական բարեփոխում մը կրնայ պատճառել :

Տէյլի Նիւզ սա կարծիքը կը յայտնէ թէ կառավարութիւնը խիստ վառագոյն ճանրու մը մէջ մտած է, և թէ իւր ընթացքը կրնայ միջոցաւ շիտիլութիւններ գրգռել, ըստ որում նախնական որ և է համաձայնութիւն մը չէ եղած Անգղիոյ և միւս տրոյթթի մէջ :

Ուրի լրագրի հակառակ կարծիքներ կը յայտնեն և զխաւորութեան կը հաստատեն թէ Անգղիոյ մտաբերած նախադէպն ցոյցին նկատմամբ Գերմանիոյ կառավարութեան հաւանութիւն յայտնէր է Անգղիական կառավարութեան :

Աս կախ մնացած խորոյն նկատմամբ Անգղիական կառավարութեան կողմէ պաշտօնական որ և է յայտարարութիւն չեղաւ, և զիւրապիտական շրջանակաց մէջ կը կարծուի թէ ներկայ վիճակին նկատմամբ մամուլը ըստ դատարանը չափազանց է :

Վիլնիւ, 4 նոյ.

Այս առաւօտեան կէս պաշտօնական լրագրի կը հաստատեն թէ Անգղիոյ և Թուրքիոյ միջև յարաբերութեանց վիճակին վրայ ելած զրոյցները խիստ չափազանց են : Քաղաքը եկած հեռագրերը ստացելու կը ծանուցանեն թէ, ի բաց առեալ այն պաշտօնական յայտարարութիւնը թէ Անգղիական նախարարին եթէ Մալթայէն մեկնի՝ Վուրլայի ծովափօրը (Չիլիոյ մօտ) պիտի երթայ, որ և է պաշտօնական յայտարարութիւն մը է եղած Անգղիոյ կողմանէ :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Թուրքո-Հելլենական յանձնախումբին իններորդ նիստն, որ այսօր տեղի պիտի ունենար, ետքի թողուեցաւ, և յայտնի չէ թէ յառաջիկայ նախն համար ո՞ր օր որոշուած է :

Զրոյց ելած էր թէ Անգղիական նախարարին Թուրքական ջուրերը գալու հաւանականութեան վրայ Բ. Գրան համար տուեր է Օսմանեան նախարարին որ Գարդանի երթալ : Մոնթթէր տիւ Բոմէրս իւր երէկէան թուոյն մէջ կրէ թէ այս զբոյրը չէ հաստատուած :

Աւստրիական լրագրի կը ծանուցանեն թէ մայրաքաղաքին Աւստրո-Հունգարական գետնային ջրի կոմսն էր, որ Վիեննա կը գտնուէր և այս շաբաթ մայրաքաղաքս կ'ապաստէր, հրաժարական տուեր է իւր պաշտօնէն :

Չէթինէէն լուր կը տրուի թէ փէրիշի և Օրշանիցայի Ալպանիացի բնակիչները Գարատաղաց բանալիէն երթալով հնազանդութիւն ու հպատակութիւն յայտնէր են :

Քօրէնքօնաւան փօլիթիք Աւստրական լրագրի կը ծանուցանէ թէ Փրիլիքէնտի Եւրոպական հիւպատոսը վստահաւոր գլուղ մը մէջ են, և թէ տեղւոյն Անգղիական Աւստրիական և Ռուսական հիւպատոսներն իրենց տուններէն դուրս ելնելու չեն համարձակիր :

Ըստ Մոնթթէր տիւ Բոմէրսի, «Վերին Պատթօրի մէջ խօսք կայ» եւ զեր թէ վստահ : Արաւստ փաշան Պէյթօղի և Սե ծովու միջև ունեցած ընդարձակ կալուածը տարին 30,000 Անգղիական ոսկւոյ հաշուով յետուն տարուան համար վարձաւ տուեր է Անգղիական ընկերութեան մը :

Կառավարութեան պաշտօնատարներէն ամենք 8-10 ամսական, իսկ ամենք 2-3 ամսական միայն կը պահանջեն : Ելն մանց նախարարն այս անհաւատարմեան վերջ տալ, ու զերջ հասցի ունեցող պաշտօնատարաց հրաման ըրաւ որ իրենց պաշտօնատարաց ամսական չափով, այդ հասցիներն երկուսական նախարարութեան զրկեն, որպէս զի չափաւորութեան ունեցող պաշտօնատարաց վճարուն, մինչև որ հաւատարմութիւն գոյանայ :

Ճիւղարկարի Անգղիական եպիսկոպոս Տօքթօր Սանտֆօրտ, որ հովանական տղայութեան մ'եղած է, եւ ընկ Սուլիմիյի ճանրով մայրաքաղաքս կ'ապաստէր :

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի.

Վանէն, Գերլանէն և Չարանհա գէն Պատրիարքարան հասած այլ և այլ գրութեանց վրայ Ս. Պատրիարքն երէկ նորէն թագրեր գրեց առ Բ. Գրան :

Մուշէն, Բաղէշէն և ուրիշ կողմերէ հասած գրութեանց ալ նոյնպէս ստիպել խմբութեանց և այլ և այլ հարստահարութեանց մանրամասն նկարագիրը կ'ընեն, նկարագրել, որ ընթերցողին ստիպում կը պատճառէ :

Բաղէշէն գրուած նամակ մը կ'ընէ թէ տեղւոյն Հայ Ժողովուրդը գործուած հարստահարութեանց չկրնալով դիմանալ, այլուր գաղթելու կը պատրաստուի :

Թ. Գ. Ա. Յ. Ո. Ի. Բ. Մ. Ա. Ս. Լ. Ռ. Բ. Յ.

Թէ հրան 23 սեպտ. 1879

... Խմբագիր :

Ամենին յայտնի է, որ լաւին վատ, նեղութեան հանգստութիւն, բռնութեան աղաւտութիւն, չարութեան բառութիւն, վերին վայր, յաջողութեան անյաջողութիւն կ'աջորդեն միշտ միմեանց, յայտնի է նաեւ որ վաճառականի իւր վաճառելի բաներին մէջ միշտ չափաւոր կը, երբեմն էլ կ'ընտրուի բայց չպէտք է միտադրուի պէս անմիջապէս վատի և ի բաց մերժել իւր գործն, այլ պէտք է ջանայ որ կրկին աշխատելով միտադրուի ծնն ձեռք բերէ :

Մեր նախիք միշտ յիշած են բաղդին ըստ նորոց բերումներն : մարդս միշտ պէտք է արթնան ինն, ջանայ և աշխատի որ վերջիկեալ բաղդի պատահելուն թմբակեան մէջ չգտնուի որպէս զի չը լինի թէ բաղդը պատրաստ չ'գտնուիլ զայն ուրիշ վերայ թափել իւր բարութիւնը, սակայն կան մարդիկ որոց կարծիքը այս է թէ ինչպէս բանն կ'ընտրուի անպատճառ : նորոց էլ չ'ընտրուի ընդ իմաստով, քանի վործը միշտ ցոյց է տալիս զորս ստուգուելուն ևս, ինչպէս լրագրաց մէջ տեսնուում է միմեանց հակառակ բաներ, օրինակի համար Հայոց ազգի այսպէս կուրոր մի ժամանակին մէջ Կ. Պօլսոյ Սահմանադրութեան ժողովին վերայ Վանեցոց յարձակումը, Տիգրանակերտի երկաթուղիութիւնն, Ս. Պատրիարքի հրաժարական և ուրիշ գտնադան դէպքեր, տեղ է որ ժամանակը դեռ չէ ծներ Հային համար, բայց պարագային այնպէս են ցոյց տալիս որ նա երկանց մէջ է. ուրեմն դարձեալ արթնութիւն է հարկաւոր որ ծնաւ ծին պէս անհոգութեան մէջ չ'երթայ : Հայ ազգայինքն ամեն ուրեք մի և նոյն դրութեան մէջ կ'երկն այսօր գործի սկիզբն շատ ետանդուն ուղով կ'սկսին, սակայն շատ էլ կ'ընտրուի, որով գործի ամեն ծանրութիւնն ստիպողի վերայ ամենին վերը մնացող անձին վերայ կը մնայ : ամենք թէ այն անձը անձնատիրաբար ամեն ինչ կը կատարէ, բայց մինչ Երբ, ի հարկէ եթէ չունենայ օգնական տնտեսող կը հոգնի նա, որով գործն իւր նախկին զը-

